

اولویت‌بندی آسیب‌های قانون برنامه پنج ساله پنجم توسعه در حوزه‌ی ایثار و شهادت

علی میرهاشمی^۱، سجاد اسمعیل‌لو^۲، هادی خان‌محمدی^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۰۴/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۷/۰۱

چکیده: شناخت نیازهای واقعی و ارائه خدمات موثر به ایثارگران و خانواده‌های آنان در ابعاد مختلف فرهنگی، علمی، آموزشی، اجتماعی، بهداشتی درمانی، بیمه‌ای، معیشتی، اشتغال، مسکن، حقوقی، اداری، رفاهی و استخدامی با حفظ اصول عزتمندی، عدالت و روحیه خوداتکایی و شئون ایثارگری از جمله سیاست‌هایی بوده است که همواره در قوانین موضوعی مربوط به ایثارگران سعی شده است تا به آن توجه شود. قانون برنامه پنجم توسعه نیز، که در راستای الزامات سند چشم‌انداز تهیه شده است، اولویت دادن به ایثارگران را در عرصه‌های اقتصادی و آموزشی مورد توجه قرار داده و به عنوان یک سیاست کلی مدنظر قرار داده است. بررسی این قانون با توجه به فرارسیدن زمان تدوین برنامه ششم توسعه برای دستگاه‌های اجرایی به منظور شناخت آسیب‌ها و ضعف و قوت‌های آن امری ضروری به نظر می‌رسد. بدین‌منظور در این مقاله ابتدا به بررسی مفاد قانون برنامه پنجم توسعه و ارائه آسیب‌های مختلف پرداخته می‌شود و سپس در گام بعدی، با تطبیق آن با سیاست‌های کلی ایثار و شهادت، شکاف‌های آن از منظر دیگری احصا می‌گردد. در ادامه با شناسایی مسائل و موضوعاتی که در جامعه ایثارگری وجود دارد و هم‌چنین آسیب‌های نظری گذشته به اولویت‌بندی آن آسیب‌ها پرداخته می‌شود و در نهایت پیشنهادها و سیاست‌هایی برای تدوین قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه کشور در حوزه ایثار و شهادت ارائه می‌گردد.

واژگان اصلی: ایثار و شهادت، آسیب شناسی، برنامه پنج ساله پنجم توسعه، تکنیک تاپسیس.

۱. دکترای مدیریت دولتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

۲. دانشجوی دکترای مدیریت سازمان‌های دولتی ایران، دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران، ایران

۳. دکترای سیاست‌گذاری عمومی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

مقدمه

امروزه از خطی مشی‌های اساسی دولت‌ها این است که به سمت حکمرانی خوب حرکت کنند و کل بازیگران حکومت را به نحوی جهت‌دهی نمایند که منفعت عامه و در مجموع رضایت عمومی را به وجود بیاورند. در این بین دولت‌ها باید توجه بیشتر خود را به اقشار خاصی از جامعه که نیازمند حمایت ویژه‌ای‌اند و شرایط حکومت در بروز چنین پدیده‌ای مؤثر بوده است، اختصاص دهند. حمله و تهاجم عراق علیه ایران موجب شد بسیاری از مردم مسئول جامعه برای دفاع از مرزبوم کشور به پا خیزند و در طول هشت سال دفاع مقدس مبارزه و ایستادگی کنند. از جمله پیامدهای این جنگ مربوط به ایثارگران و رزمندگانی بود که دچار آسیب‌های مختلفی شدند. طبیعی است که دولت باید این ایثارگران را بعد از جنگ شناسایی و ساماندهی نماید و سیاست‌های حمایتی برای آنها تدوین کند؛ بنابراین ترویج و تحکیم فرهنگ پایداری، ایثار و جهاد در کشور و تکریم و پاسداری از حق ایثارگران - اعم از شهیدان، آزادگان، جانبازان و رزمندگان و خانواده‌های آنان و سهمی که در عزت، امنیت و اقتدار ملی و نظام اسلامی داشته و دارند - همواره از سیاست‌های کلی نظام بوده است. شناخت نیازهای واقعی و ارائه خدمات مؤثر به ایثارگران و خانواده‌های آنان در ابعاد مختلف فرهنگی، علمی، آموزشی، اجتماعی، بهداشتی، درمانی، بیمه‌ای، معیشتی، اشتغال، مسکن، حقوقی، اداری، رفاهی و استخدامی با حفظ اصول عزتمندی، عدالت و روحیه‌ی خوداتکایی و شئون ایثارگری از جمله سیاست‌هایی بوده است که همواره در قوانین موضوعی مربوط به ایثارگران سعی شده است تا به آن توجه شود. قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه نیز که در راستای الزامات سند چشم‌انداز تهیه شده است، اولویت دادن به ایثارگران را در عرصه‌های اقتصادی و آموزشی مورد توجه قرار داده و به‌عنوان یک سیاست کلی مدنظر قرار داده است. در موادی از قبیل مواد ۴۴ و ۴۵، قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه که به موضوع ایثارگران اختصاص دارد، این قشر با تعاریف مختلف مواجه بوده که دایره‌ی شمول آنها نیز گاهی متفاوت با یکدیگر و متناقض است. نظر به این ابهام، دستگاه‌های اجرایی در تشخیص جامعه هدف دچار مشکل شده‌اند و باتوجه به برداشت و ظرفیت‌های خود، دایره شمول ایثارگران را تفسیر می‌نمایند. به طور مشخص رزمندگان هشت سال دفاع مقدس از جمله ایثارگرانی‌اند که با تفاسیر گوناگون ایثارگری، گاهی در چارچوب امتیازات قانونی قرار می‌گیرند، گاهی نمی‌گیرند. از طرف دیگر، در برخی از قوانین تصویب شده، سازوکارهای اجرایی این قوانین اندیشیده نشده است. از این رو

به‌منظور رفع ابهام‌های موجود در این زمینه ابتدا باید تحلیل و آسیب‌شناسی صورت پذیرد و سپس پیشنهاد‌های مناسبی مبتنی بر نیازسنجی جامعه ایثارگری تصویب و در قانون برنامه ششم توسعه کشور ارائه شود. مع‌الوصف پژوهش حاضر در صدد پاسخ به سؤالات زیر است:

- ۱- آسیب‌ها و ضعف‌های قانون برنامه پنجم در حوزه ایثار و شهادت و در مفاد خویش و در تطبیق آن با اسناد بالادستی کدام‌اند؟
- ۲- اولویت‌بندی آسیب‌های حوزه ایثار و شهادت در قانون برنامه پنجم چگونه است؟
- ۳- سیاست‌های پیش‌رو در قانون برنامه ششم توسعه در حوزه ایثار و شهادت کدام‌اند؟

ادبیات نظری

مفهوم ایثار و شهادت و ایثارگران

شهید از ماده شهود و شهادت است. در خصوص مفهوم شهید و شهادت در فرهنگ عمید این‌گونه آمده است: «آن که چیزی از علم وی پنهان و پوشیده نیست، یکی از نام‌های خداوند، شاهد، گواه امین در گواهی دادن و نیز کشته شده در راه خدا، شهدا جمعه» (ماکویی و عباسی کسبی، ۱۳۹۰).

هم‌چنین در فرهنگ عمید، ذیل مفهوم ایثار این‌گونه بیان شده است: «بذل کردن، دیگری را بر خود برتری دادن و سود او را بر سود خود مقدم داشتن، قوت لازم و مایحتاج خود را بر دیگری بخشیدن» (فرهنگ عمید، ۱۳۸۹). در لغت‌نامه دهخدا ایثار به مفهوم برگزیدن، غرض دیگران را بر غرض خویش مقدم داشت و منفعت غیر را بر مصلحت خود مقدم داشتن معنی شده است (لغت‌نامه دهخدا، ۱۳۷۷).

در ماده ۱ قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران نیز تعاریف مختلفی از ایثار، شهید و غیره ارائه شده است که به‌صورت زیر است:

الف) ایثارگر در این قانون به کسی اطلاق می‌گردد که برای استقرار و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و دفاع از کیان نظام جمهوری اسلامی ایران و استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمنان داخلی و خارجی انجام‌وظیفه نموده و شهید، مفقودالثر، جانباز، اسیر، آزاده و رزمنده شناخته شود.

ب) شهید و مفقودالثر: به کسی اطلاق می‌شود که جان خود را در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور،

مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضدانقلاب و اشرار نثار نموده یا در این راه مفقودالآثر شناخته شود.

پ) جانباز: به کسی اطلاق می‌شود که سلامتی خود را در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضدانقلاب و اشرار از دست داده باشد و به اختلالات و نقص‌های جسمی یا روانی دچار شود.

ت) اسیر: به کسی اطلاق می‌شود که در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضدانقلاب و اشرار در داخل و یا خارج از کشور گرفتار آمده و هویت و وضعیت وی مورد تأیید مراجع صلاحیت‌دار قرار گیرد.

ث) آزاده: به کسی اطلاق می‌شود که در راه تکوین، شکوفایی، دفاع و حفظ دستاوردهای انقلاب اسلامی و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضدانقلاب و اشرار در داخل و یا خارج از کشور اسیر شده سپس آزاد شود. همچنین کلیه افرادی که از تاریخ ۱۳۴۲/۵/۲۸ تا ۱۳۵۷/۱۱/۱۶ با الهام از مبارزات و مجاهدات امام خمینی (ره) به دلایل امنیتی، مذهبی یا اتفاقات سیاسی دیگر حداقل به مدت سه ماه در بازداشت یا حبس قطعی بوده‌اند.

ج) رزمنده: به کسی اطلاق می‌شود که در راه تکوین، دفاع و حفظ ارزش‌ها و کیان جمهوری اسلامی ایران، استقلال و تمامیت ارضی کشور، مقابله با تهدیدات و تجاوزات دشمن و عوامل ضدانقلاب و اشرار با تأیید مراجع ذیصلاح به طور فعال حضور یافته باشد.

چ) خانواده شاهد: خانواده‌های معظمی که در راه اعتلای اهداف عالی انقلاب اسلامی و مبارزه با دشمنان انقلاب یکی از اعضای خانواده‌شان پدر، مادر، همسر، فرزند شهید یا مفقودالآثر یا اسیر شده باشد.

ح) خانواده ایثارگران: خانواده‌های جانبازان و آزادگان که شامل همسر، فرزند و والدین آنها می‌شود. (خ) در صورت فوت جانبازان و آزادگان مشمول این قانون، خدمات و امتیازات مربوط به خانواده تحت تکفل آنان تعلق می‌گیرد.

جایگاه ایثار و شهادت باتکیه‌بر بیانات بزرگان

ایثار و شهادت، به‌عنوان یک فرهنگ پیشرفته و مترقی، جزء برترین مفاهیم الهی و در نتیجه والاترین و بهترین ارزش‌هایی‌اند که یک فرد متعهد و پایبند به ملاک انسانی و اخلاقی می‌تواند به آن مقام دست یابد. این مفاهیم حرکت‌آفرین و تأثیرگذار در سطح یک جامعه اخلاقی توانایی آن را دارند تا والاترین و زیباترین صحنه‌های انسانی را خلق کند و برای همیشه در دل و روح تاریخ ثبت شود. حقیقت مسئله آن است که اگر مفهوم ایثار، شهادت و رشادت و خدمات شهدا و ایثارگران در طول تاریخ این سرزمین به‌خوبی برای مردم معرفی و عرضه گردد و در قالب‌های کلیشه‌ای محدود نشود، می‌توان شاهد آثار بی‌ظنیری در جامعه بود. در واقع، تقویت باورهای مذهبی، ملی و انقلابی جزء اصلی‌ترین و مهم‌ترین مسائل هویتی در هر جامعه‌ای به شمار می‌آیند و می‌توانند در ردیف مهم‌ترین آرمان‌های هر جامعه‌ای در قرن حاضر ظهور کنند (ماکویی و عباسی کسبی، ۱۳۹۰).

باتوجه‌به اهمیت این موضوع، حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) نیز بیانات مکرری در خصوص آثار مثبت نقش شهدا، رزمندگان و ایثارگران در پشتیبانی اسلام، تحولات و پیشرفت جامعه و حکومت بیان فرموده‌اند:

رحمت خداوند منان بر شهدای عظیم‌الشأن و درود بر شهدای زنده که پشتوانه اسلام بوده و هستند و سلام بر رزمندگان سلحشور از ارتشی، سپاهی و بسیجی تا ژاندارمری و شهربانی، کمیته‌ای و عشایری و تمامی نیروهای مردمی که انعکاس قدرتشان کاخ ابرقدرت‌ها را به لرزه درآورده است و این همان قدرت الهی و نوری است که «لاشرقیه و لاغربیه» می‌باشد و خداوند این نور را مستدام فرماید. (صحیفه نور، ج ۱۸: ۳۲۷)

برای ملت ما، مسئله ایثارگری یک فرهنگ تاریخی است. شاید بسیاری از ملت‌های عالم یادگارهای عزیزی را که ملت ما در تاریخ خود از ایثار و فداکاری به یاد دارد در تاریخ خودشان نداشته باشند. از روز اول بهترین‌ها، صادق‌ترین‌ها، در صفوف مقدم ایثارگری قرار گرفتند. عزیزترین بندگان خدا همان چندنفری بودند که خدای متعال در قرآن از آنها به ایثار یاد می‌کند. (بنیاد شهید، ۱۳۸۶: ۱۷۵)

مقام معظم رهبری در فرازی دیگر در خصوص این فرهنگ ایثار و شهادت می‌فرمایند که فرهنگ ایثار و شهادت کاری کرد که حکومت اسلامی در جامعه اقامه گردد؛ پایه‌های انقلاب اسلامی مستحکم

گردد و عزت و آبرو برای ایران رقم زند. در انقلاب بندگان مؤمن خدا که این ایثار و گذشت را کردند، انقلاب پیروز شد، کاری شد که هیچ تحلیل گری پیش‌بینی نمی‌کرد که بشود، یعنی اقامه حکومت اسلام، حکومت دین، آن هم در این نقطه عالم. (بنیاد شهید، ۱۳۸۶: ۱۰۸).

همه ملت ایران بدانند که اگر این ایثار نبود اگر این احساس که من گفتم نمی‌بود، اگر این جوان‌ها و جانبازها نبودند، امروز این ملت نه استقلال داشت، نه عزت و آبرو داشت، نه شرف داشت، وضع این ملت همان وضعی بود که در بعضی از کشورهای دیگر مشاهده می‌کنید - دشمن در داخل خانه آنها با ذلت با آنها رفتار می‌کند - دشمن داخل خانه شما می‌آمد! دشمن ملت ایران را در خانه خودش تحقیر می‌کرد. (بنیاد شهید، ۱۳۸۶: ۱۳۱)

باتوجه به اهمیت این جایگاه و دستاورد ایثارگران جامعه، ایشان تجلیل از ایثارگران و رزمندگان و خانواده شهدا را از ضروریات می‌دانند و آن را وظیفه مسئولان و مردم قلمداد می‌کنند: فداکاری شهیدان و گذشت خانواده‌ها و حضور رزمندگان ما بود که ابرهای تیره آن روزگار دشوار را از افق زندگی ملت زدود و به نام خدای بزرگ و یاری ولی‌الله الاعظم (ارواح‌نفاذ) و با رهبری امام راحل بزرگوار کشور را نجات داد. همیشه و در همه تجربه‌های دشوار ملی، همان گونه فداکاری‌هاست که سپیده نجات کشور و ملت را پدیدار می‌سازد. بدین جهت وظیفه قدردانی از ایثارگران، به‌ویژه شهیدان، فریضه‌ای عینی و تعیینی و همیشگی است (بنیاد شهید، ۱۳۸۶: ۵۴).

سیر تدوین اسناد و قوانین و مقررات مرتبط با ایثارگران هم‌زمان با پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ و استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران و نیز در راستای نیل به فرمان ۱۰ ماده‌ای امام خمینی (ره) بنیاد شهید انقلاب اسلامی باهدف ارج نهادن به جایگاه کسانی که در راه پیروزی انقلاب اسلامی جان‌فشانی کرده بودند تشکیل شد. پس از پایان جنگ تحمیلی و دفاع مقدس در سال ۱۳۶۸، اوضاع جدیدی برای جانبازان و خانواده‌های معظم شهدا ایجاد شد که متعاقب آن وظایف رسیدگی به امور جانبازان به بنیاد مستضعفان و جانبازان واگذار گردید. همچنین پس از ورود آزادگان عزیز به میهن اسلامی در سال ۱۳۶۹، امور مربوط به ایشان به ستاد رسیدگی به امور آزادگان واگذار شد. پس از فرمان رهبر معظم انقلاب اسلامی و مصوبات شورای عالی اداری کشور مبنی بر تجمیع نهادهای ایثارگری، فرایند مطالعه به‌منظور ادغام وظایف مربوط به خانواده‌های معظم شهدا، جانبازان و آزادگان در بنیاد شهید انقلاب اسلامی پی‌ریزی شد. پس از مطالعات کارشناسی و تشکیل کارگروه‌های مختلف تخصصی، سرانجام بنیاد شهید و امور

ایثارگران تشکیل گردید. همچنین به مرور و طی زمان در قانون برنامه‌های اول تا چهارم به موضوع ایثارگری پرداخته می‌شد و باتوجه به اهمیت موضوع در سال ۱۳۸۹، سیاست‌های کلی نظام در امور «ترویج و تحکیم فرهنگ ایثار و جهاد و ساماندهی امور ایثارگران» توسط مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) به‌عنوان یک سند بالادستی نظام ابلاغ گردید.

هم چنین در راستای تحقق ماده ۹۹ قانون برنامه چهارم توسعه، ناظر بر تدوین و اجرای سند راهبردی خدمات‌رسانی به ایثارگران با رویکرد توانمندسازی و بهبود وضع اشتغال، مسکن ارزان‌قیمت، ارتقای سطح اجتماعی، درمانی، معیشتی و بهبود وضع آموزشی و فرهنگی، حفظ و تثبیت موقعیت شغلی ایشان، گردآوری قوانین مرتبط و تدوین سندی جامع در دستور کار قرار گرفت. لایحه خدمات‌رسانی به ایثارگران در سال ۱۳۸۴ در قالب ماده ۵۹ به مجلس شورای اسلامی تقدیم شد. در سال ۱۳۸۵، لایحه مذکور تصویب و متعاقب آن جهت تصویب نهایی به شورای محترم نگهبان ارسال گردید. شورای محترم نگهبان، ضمن بررسی لایحه، برخی از مواد آن را تبعیض‌آمیز و حتی مغایر با ابلاغ‌های مقام معظم رهبری و مغایر با اصل ۷۵ و ۸۵ قانون اساسی دانست که در پی آن لایحه مذکور به مجلس شورای اسلامی مسترد شد. نهایتاً، مجلس شورای اسلامی در اجرای اصل ۱۱۲ قانون اساسی و با در نظر گرفتن مصلحت نظام و عدم تأمین نظر شورای نگهبان لایحه موصوف را به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال کرد که مجمع مذکور نهایتاً در سال ۱۳۹۱ به تصویب این لایحه به نام «قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران» مبادرت ورزید. مشکلات موجود در سیر تصویب لایحه مذکور دولت را بر آن داشت تا به‌منظور رفع نیازهای ایثارگران قوانین موردی را در قوانین سنواتی بودجه و قانون برنامه پنجم توسعه تصویب کند. از آنجاکه برخی از احکام مندرج در قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران گویاتر و جامع‌تر از احکام مندرج در قانون برنامه پنجم توسعه بوده است، لذا برخی از مواد قانونی برنامه پنجم، از جمله بند «ب»، «و» و «ل» ماده ۴۴، برای مجریان قابل استناد نیست. اگرچه به‌موجب مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام کل قوانینی که از سال ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۱ به نفع ایثارگران به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است به قوت خود باقی می‌ماند.

جایگاه موضوع ایثار و شهادت در قانون برنامه اول تا چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران

قانون برنامه اول توسعه (۶۸ تا ۷۲): در برنامه پنج‌ساله اول توسعه، باتوجه به شرایط خاص کشور در گذر از بحران جنگ و نیز لزوم توجه ویژه دولت به امر بازسازی مناطق جنگی و نیز در اولویت قرارگرفتن برنامه سازندگی کشور در این دوره، نه تنها موضوع ایثار و شهادت بلکه دیگر برنامه‌های فرهنگی نیز از اولویت اول برخوردار نبود، بنابراین در این برنامه به امر ایثار و شهادت به طور خاص اشاره‌ای نشده است.

قانون برنامه دوم توسعه (۷۴ تا ۷۸): در این قانون تنها یک تبصره در خصوص مشارکت

جامعه ایثارگران در بازسازی و عمران کشور وجود دارد:

تبصره ۴۲: به منظور مشارکت فعال ایثارگران، بسیجیان و رزمندگان در بازسازی و عمران کشور و به فعل در آوردن امکانات بالقوه، دولت موظف است در واگذاری زمین‌های زیر سدها، قطب‌های کشاورزی و صنعتی و کشت و صنعت‌ها، اعم از آن‌هایی که تأسیسات زیربنایی برایشان ایجاد شده یا در برنامه قرار گرفته است یا آن‌هایی که امکان تأمین تأسیسات زیربنایی را بالقوه دارا می‌باشند، اولویت را به ایثارگران، بسیجیان و رزمندگان غیرشاغل بدهد.

قانون برنامه سوم توسعه (۷۹ تا ۸۳): در این قانون موضوع ایثارگران و اهمیت ترویج

فرهنگ ایثارگری جدی‌تر گرفته می‌شود، به طوری که در مجموع هشت بند (بند «د» ماده ۱۵۹، بند «ب» ماده ۱۵۲، بند ۲ ماده ۱۵۵، بند «ج» ماده ۳۷، بند «ج» ماده ۱۹۳، بند «ج» ماده ۱۹۶ و مواد ۵۷، ۹، ۱۳۱، ۴۳ و ۱۹۵) در موضوعاتی همچون ترویج فرهنگ ایثارگری و شهادت، اعطای تسهیلات آموزشی، فرهنگی و هنری، تعیین اولویت در هنگام اعطای امتیازات و تسهیلات و واگذاری‌ها (مشمول بر اشتغال و اعطای امتیازات و تسهیلات، واگذاری تأسیسات فرهنگی، هنری و ورزشی، واگذاری سهام شرکت‌های دولتی، واگذاری در بخش‌های وابسته به حمل‌ونقل)، ارائه خدمات به ایثارگران، بیمه و درمان و تأمین مسکن تدوین و تصویب می‌گردد.

قانون برنامه چهارم توسعه (۸۴ تا ۸۸): قانون برنامه چهارم توسعه، پس از اعمال اصلاحات و

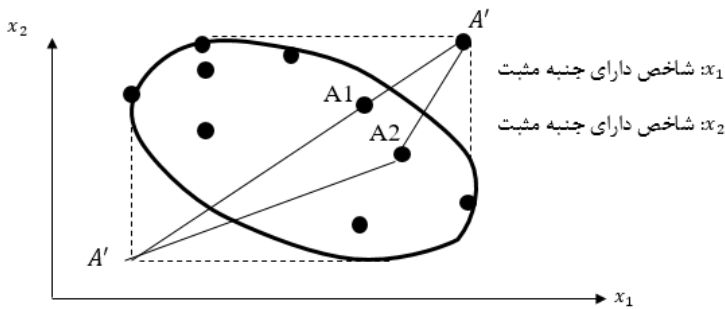
بازنگری، در ۵ ماده (۹، ۳۰، ۵۰، ۹۹ و ۱۱۳) به امور ایثارگران و شهادت می‌پردازد. محورهای موضوعی این قانون در حوزه‌هایی همچون سلامت جانبازان، مناسب‌سازی فضای شهری با جانبازان و معلولین، شهریه دانشگاه، تدوین سند راهبردی خدمات‌رسانی، راه‌اندازی موزه‌های دفاع مقدس و حفظ و نگهداری گلزار شهدا قرار دارد.

روش پژوهش

در این پژوهش به تناسب بندهای سؤالات پژوهش از روش‌های تحلیل تمثیک و روش تطبیقی استفاده شده است. تحلیل مضمون روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است. این روش فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌هایی غنی و تفصیلی تبدیل می‌کند (براون و کلارک، ۲۰۰۶). در روش تطبیقی نیز گزاره‌های مرتبط با یکدیگر همسان‌سازی می‌گردند. همچنین روش جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش نیز روش کتابخانه‌ای است و داده‌ها با روش‌های مضمون و تطبیقی تحلیل می‌گردد (بویاتزیس، ۱۹۹۸: ۴).

برای اولویت‌بندی آسیب‌های احصا کننده نیز از روش تاپسیس استفاده خواهد شد. واژه تاپسیس به معنی روش‌های ترجیح بر اساس مشابهت به راه‌حل ایدئال است. این مدل توسط هوانگ و یون در سال ۱۹۸۱ پیشنهاد شد. در این روش m گزینه به وسیله n شاخص ارزیابی می‌شود. منطق اصولی این مدل راه‌حل ایدئال (مثبت) و راه‌حل ایدئال منفی را تعریف می‌کند. راه‌حل ایدئال (مثبت) راه‌حلی است که معیار سود را افزایش و معیار هزینه را کاهش می‌دهد. گزینه بهینه گزینه‌ای است که کمترین فاصله از راه‌حل ایدئال و درعین‌حال دورترین فاصله از راه‌حل ایدئال منفی دارد. به عبارتی، در رتبه‌بندی گزینه‌ها به روش تاپسیس، گزینه‌هایی که بیشترین تشابه را با راه‌حل ایدئال داشته باشند، رتبه بالاتری کسب می‌کنند. فضای هدف بین دو معیار به‌عنوان نمونه در شکل نشان داده شده است. در اینجا $A+$ و $A-$ به ترتیب راه‌حل ایدئال و راه‌حل ایدئال منفی است. گزینه $A1$ به نسبت گزینه $A2$ فاصله کم‌تری تا راه‌حل ایدئال و فاصله بیشتری تا راه‌حل ایدئال منفی دارد.

الگوریتم تکنیک تاپسیس

تشکیل ماتریس تصمیم

در تکنیک تاپسیس با استفاده از n معیار به ارزیابی m گزینه پرداخته می‌شود؛ بنابراین به هر گزینه بر اساس هر معیار امتیازی داده می‌شود. این امتیازات می‌تواند بر اساس مقادیر کمی و واقعی باشد یا این که کیفی و نظری باشد. در هر صورت باید یک ماتریس تصمیم $m \times n$ تشکیل شود. نرمال کردن ماتریس تصمیم مانند سایر روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره ماتریس تصمیم باید نرمال شود. برای نرمال‌سازی مقادیر از روش برداری استفاده می‌شود. روش برداری، برخلاف روش ساده نرمال‌سازی خطی، به صورت زیر انجام می‌شود

$$n_{ij} = \frac{X_{ij}}{\sqrt{\sum_1^m X_{ij}^2}}$$

تشکیل ماتریس تصمیم نرمال موزون

گام بعدی تشکیل ماتریس نرمال موزون بر اساس وزن معیارهاست؛ بنابراین باید از پیش اوزان معیارها با استفاده از تکنیکی مانند AHP یا آنتروپی شانون محاسبه شده باشد. موزون کردن بسیار ساده است و وزن هر معیار در درایه‌های مربوط به آن معیار ضرب می‌شود.

محاسبه ایدئال‌های مثبت و منفی

در این گام برای هر شاخص یک ایدئال مثبت (A+) و یک ایدئال منفی محاسبه می‌شود. برای معیارهایی که بار مثبت دارند ایدئال مثبت بزرگ‌ترین مقدار آن معیار است. برای معیارهایی که بار مثبت دارند ایدئال منفی کوچک‌ترین مقدار آن معیار است. برای معیارهایی که بار منفی دارند ایدئال مثبت کوچک‌ترین مقدار آن معیار است. برای معیارهایی که بار منفی دارند ایدئال منفی بزرگ‌ترین مقدار آن معیار است.

فاصله از ایدئال‌های مثبت و منفی و محاسبه راه‌حل ایدئال

در این گام میزان نزدیکی نسبی هر گزینه به راه‌حل ایدئال محاسبه می‌شود. فاصله اقلیدسی هر گزینه از ایدئال مثبت و منفی با فرمول زیر محاسبه خواهد شد. گام نهایی محاسبه راه‌حل ایدئال است. در این گام میزان نزدیکی نسبی هر گزینه به راه‌حل ایدئال حساب می‌شود. برای این کار از فرمول‌هایی که در ادامه می‌آید استفاده می‌شود.

$$a_i^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^+)^2}$$

$$d_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^-)^2}$$

$$CL_i^* = \frac{d_i^-}{d_i^- + d_i^+}$$

مقدار CL بین صفر و یک است. هر چه این مقدار به یک نزدیک‌تر باشد راهکار به جواب ایدئال نزدیک‌تر است و راهکار بهتری است (حبیبی، ایزدیار، و سرافرازی، ۱۳۹۳).

تحلیل و آسیب‌شناسی قانون برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه در حوزه‌ی ایثارگری و شهادت
در این قانون درجه و اهمیت ایثارگری در مقایسه با قوانین گذشته از حیث تعداد ماده‌های مختلف (مواد ۳، ۷، ۱۱، ۱۴، ۲۰، ۲۸، ۴۴، ۴۵، ۵۰، ۶۰، ۶۳ و ۶۵) و از حیث جامعیت پررنگ‌تر شده است، به‌طوری که قصد داریم تک گزاره‌های این قانون را مورد مذاقه قرار دهیم تا شبکه‌ی موضوعی این قانون را جهت تحلیل استخراج کنیم:

فصل	گزاره	مضامین	دستگاه/مخاطب
اول- فرهنگ اسلامی ایرانی	ماده ۳- به‌منظور تعمیق ارزش‌های اسلامی، باورهای دینی و اعتلای معرفت دینی و تقویت هنجارهای فرهنگی و اجتماعی و روحیه‌ی کار جمعی، ابتکار، ترویج فرهنگ مقاومت و ایثار، تبلیغ و ارزش‌های اسلامی و انقلاب اسلامی و گسترش خط و زبان فارسی، دولت مکلف است حمایت‌های لازم را از بخش غیردولتی اعم از حقیقی و حقوقی در موارد زیر به عمل آورد الف) برنامه‌های اجرایی دینی، مذهبی، هنری، فرهنگی، آموزشی و علمی ب) طراحی، تولید، توزیع، انتشار و صدور	طراح برنامه‌های دینی و - فرهنگی و آموزشی و خدمات و محصولات فرهنگی هنری و توسعه و راه‌اندازی مؤسسه‌ها و تشکل‌های فرهنگی و فعالیت‌های مجازی، رسانه‌ای دیجیتال و تولید نرم‌افزارهای چندرسانه‌ای در حوزه ترویج فرهنگ ایثار و مقاومت	دولت

فصل	گزاره	مضامین	دستگاه/مخاطب
	<p>خدمات و محصولات فرهنگی، هنری، رسانه‌ای، صنایع دستی و میراث فرهنگی (پ) توسعه تولیدات و فعالیت‌های رسانه‌ای، فرهنگی و هنری دیجیتال و نرم‌افزارهای چندرسانه‌ای و نیز حضور فعال و تأثیرگذار در فضای مجازی</p> <p>(ت) توسعه و راه‌اندازی مؤسسه‌ها، هیئت‌ها و تشکل‌های فرهنگی، هنری، رسانه‌ای، دینی و قرآنی</p> <p>(ث) اقدام برای حذف اسامی لاتین از سر در اماکن عمومی، شرکت‌ها و بسته‌بندی کالاهای غیر صادراتی</p>		
<p>اول - فرهنگ اسلامی ایرانی</p>	<p>ماده ۷- دولت به منظور زنده و نمایان نگه‌داشتن اندیشه دینی و سیاسی و سیره عملی حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری و برجسته‌کردن نقش آن به‌عنوان یک معیار اساسی در تدوین الگوی توسعه اسلامی ایرانی و سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ها و تسری آن به مجموعه ارکان نظام، از انجام پژوهش‌ها و مطالعات بنیادی و کاربردی در عرصه فرهنگ‌سازی، آموزشی و تأسیس رشته‌های تخصصی لازم باتکیه بر علوم، فناوری و بهره‌گیری مناسب از ظرفیت دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی با موضوعاتی مرتبط با حضرت امام خمینی (ره)، مقام معظم رهبری، انقلاب اسلامی، دفاع مقدس و ایثار و شهادت در داخل و خارج از کشور و تجهیز کتابخانه‌های</p>	<p>فرهنگ‌سازی، تأسیس رشته تخصصی پژوهش‌ها و پایان‌نامه‌ها در خصوص موضوع دفاع مقدس، ایثار و شهادت</p>	<p>وزارت علوم، دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های پژوهشی و کتابخانه عمومی کشور</p>

فصل	گزاره	مضامین	دستگاه/مخاطب
	عمومی کشور و کتابخانه‌های معتبر خارجی به آثار منتشرشده در این زمینه، در قوانین بودجه‌های سنواتی حمایت مالی می‌نماید.		
اول- فرهنگ اسلامی ایرانی	ماده ۱۱- سازمان میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی مجاز است ب) از راه‌اندازی موزه‌های تخصصی به‌ویژه موزه‌های دفاع مقدس و شهدا توسط مؤسسه یا نهادهای عمومی غیردولتی، تعاونی و بخش خصوصی حمایت مالی نماید.	راه‌اندازی موزه‌های تخصصی دفاع مقدس	سازمان میراث فرهنگ گردشگری و صنایع‌دستی
یکم- فرهنگ اسلامی ایرانی	ماده ۱۴- وزارت جهاد کشاورزی موظف است اراضی ملی غیرکشاورزی به‌استثنای اراضی واقع در مناطق چهارگانه محیط‌زیست و خارج از حریم شهرها و محدوده روستاها را که موردنیاز سازمان تربیت‌بدنی است، به‌منظور احداث و توسعه اماکن و فضاهای ورزشی تأمین و به طور رایگان به سازمان تربیت‌بدنی واگذار نماید. همچنین وزارت مذکور موظف است، با تأیید سازمان تربیت‌بدنی، اراضی با شرایط فوق را که موردنیاز بخش غیردولتی و تعاونی برای احداث اماکن ورزشی است به قیمت ارزش معاملاتی اعلام شده توسط وزارت امور اقتصادی و دارایی با اولویت به تعاونی‌های ایثارگران واگذار نماید. تغییر کاربری این قبیل اراضی ممنوع است.	اولویت واگذاری اراضی غیرکشاورزی و خارج از حریم شهرها و محدوده روستاها برای احداث اماکن و ورزشی به تعاونی‌های ایثارگران	وزارت کشاورزی
دوم- علم و	در بند «ک» ماده‌ی ۲۰ مقرر شده است که «شهریه دانشجویان جانباز ۲۵ درصد و	تأمین اعتبار آموزش ایثارگران	-

فصل	گزاره	مضامین	دستگاه/مخاطب
فناوری	فرزندان آنان، فرزندان شاهد، آزادگان و فرزندان آنان و دانشجویان تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی از محل اعتبارات ردیف مستقل معاونت تأمین شود».		
سوم- اجتماعی	بند «و» ماده ۲۸- در صورتی که دریافتی ایثارگران مشمول صندوق تأمین اجتماعی و صندوق بازنشستگی دیگری گردد، بازنشستگی در هر صندوق به طور مستقل انجام می‌گردد و با تحقق شرایط بازنشستگی ایثارگر در هر صندوق، از مستمری بازنشستگی آن صندوق بهره‌مند می‌شود.	بهره‌مندی از مستمری بازنشستگی از دو صندوق - تأمین اجتماعی و دیگری	
سوم اجتماعی: ایثارگران	ماده ۴۴- دولت به منظور استمرار، توسعه و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت، در جهت حفظ کرامت ایثارگران با اولویت عرضه منابع مالی، فرصت‌های امکانات و تسهیلات و امتیازات به ایثارگران، پدر، مادر، همسر و فرزندان شهدا و همچنین جانبازان، آزادگان و افراد تحت تکفل آنان، اقدامات زیر را انجام می‌دهد:	استمرار و توسعه و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	دولت
سوم اجتماعی: ایثارگران	الف) فرزندان شهدا از کلیه امتیازات و مزایای مقرر در قوانین و مقررات مختلف برای شخص جانباز پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر نیز به‌استثنای تسهیلات خودرو و حق پرستاری و کاهش ساعت کاری برخوردارند. امتیازات ناشی از این بند شامل وابستگان فرزند شهید نمی‌شود.	حفظ کرامت ایثارگران و جانبازان و آزادگان، خانواده شهدا	
سوم اجتماعی: ایثارگران		برخورداری از کلیه امتیازات و مزایا برای فرزندان شهدا و جانبازان ۵۰ درصد و بالاتر	دستگاه‌های اجرایی

فصل	گزاره	مضامین	دستگاه/مخاطب
سوم اجتماعی: ایثارگران	ب) تأمین صددرصد (۱۰۰) هزینه و درمانی ایثارگران شاغل و افراد تحت تکفل آنان بر عهدهٔ دستگاه اجرایی مربوط و هزینه درمانی ایثارگران غیرشاغل و افراد تحت تکفل آنان بر عهده بنیاد شهید و امور ایثارگران است.	تأمین صددرصد هزینه درمانی ایثارگران شاغل و افراد تحت تکفل	دستگاه اجرایی مربوط
		تأمین صددرصد هزینه و درمانی ایثارگران غیرشاغل و افراد تحت تکفل	بنیاد شهید
سوم اجتماعی: ایثارگران	پ) کلیه و دستگاه‌های اجرایی موظف‌اند بیست درصد (۲۰٪) اعتبارات فرهنگی خود را، در چارچوب موافقت‌نامه مبادله شده با معاونت، صرف ترویج فرهنگ ایثار و شهادت نمایند.	اختصاص بیست درصدی اعتبارات فرهنگی به ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	کلیه دستگاه‌های اجرایی
سوم اجتماعی: ایثارگران	ت) به‌منظور کاهش هزینه‌های مهندسی ساخت مسکن برای خانواده‌های شهدا و ایثارگران، بنیاد شهید و امور ایثارگران مجاز است، با رعایت قانون نظام‌مهندسی و مقررات ملی ساختمان، صددرصد (۱۰۰٪) هزینه‌های خدمات مربوط را برای یک‌بار و حداکثر برای یک صد مترمربع تأمین نموده و هزینه آن را در بودجه سنواتی پیش‌بینی نماید.	پیش‌بینی و تأمین ۱۰۰ درصدی هزینه‌های مهندسی ساخت مسکن خانوادهٔ شهدا و ایثارگران (۱ مرتبه)	بنیاد شهید و امور ایثارگران
سوم اجتماعی: ایثارگران	ث) بورس تحصیلی داخل و خارج کشور به جانبازان پنجاهدرصد (۵۰٪) و بالاتر، آزادگان با حداقل پنج سال اسارت و فرزندان شهدا و در خصوص اعزام به خارج مشروط به شرایط علمی موضوع قانون اعزام دانشجویان به خارج از کشور اعطا می‌شود.	اعطای بورسیه تحصیلی (جانبازان ۵۰ درصد به بالا، آزادگان حداقل پنج سال اسارت و فرزندان شهدا)	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

فصل	گزاره	مضامین	دستگاه/مخاطب
سوم اجتماعی: ایثارگران	ج) دستگاه‌های اجرایی موظف‌اند حداقل بیست و پنج درصد (۲۵٪) نیاز استخدامی خود را از میان فرزندان شهدا و فرزندان جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر و فرزندان آزادگانی که حداقل پنج سال سابقه اسارت دارند بدون الزام به رعایت شرط سنی، تحصیلی و آزمون‌نی تأمین و از ابتدا آنان را به صورت رسمی قطعی استخدام نمایند. پنج درصد (۵٪) سهمیه استخدامی به سایر جانبازان، آزادگان، رزمندگان و همسر و فرزندان آنان اختصاص می‌یابد. در مواردی که نیاز به تخصص دارد شرایط علمی لازم‌الرعایه است.	استخدام رسمی ۲۵ درصدی از نیاز هر دستگاه به فرزندان شهدا و جانبازان ۵۰ درصد و بالاتر و آزادگانی حداقل با پنج سال سابقه اسارت	کلیه و دستگاه‌های اجرایی
سوم اجتماعی: ایثارگران	چ) دانشگاه‌ها و مراکز و مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی و وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، مکلف‌اند حداقل ده درصد (۱۰٪) اعضای هیئت علمی مورد نیاز خود را از بین جامعه ایثارگران شامل رزمندگانی با بیش از شش ماه حضور داوطلبانه در جبهه، جانبازان بالای بیست و پنج درصد (۲۵٪)، آزادگان بالای سه سال اسارت، فرزندان جانبازان بالای پنجاه درصد (۵۰٪)، فرزندان شهدا و فرزندان آزادگان با بیش از سه سال اسارت که دارای مدرک دکترای تخصصی مورد تأیید وزارتخانه‌های علوم تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی می‌باشند، حسب مورد از	جذب حداقل ده درصدی اعضای هیئت علمی از جامعه ایثارگران	وزرا و رؤسای دستگاه‌ها

فصل	گزاره	مضامین	دستگاه/مخاطب
		<p>طریق استخدام و یا موافقت با انتقال کارکنان دیگر دستگاه‌ها با تبدیل وضعیت کارکنان غیر هیئت‌علمی تأمین و از ابتدا آنان را به‌صورت عضو هیئت‌علمی رسمی قطعی با احتساب سوابق آموزشی، پژوهشی و اجرایی مرتبط و تأثیر آن در پایه و مرتبه علمی بدون الزام به رعایت شرط سنی و آزمون استخدام نمایند. مسئولیت اجرای این حکم به طور مستقیم بر عهده خور و زرا و رؤسای دستگاه‌های مذکور است. مقامات یادشده در این خصوص، خود مجاز به اتخاذ تصمیم می‌باشند. احکام و امتیازات این بند شامل اعضای هیئت‌علمی فعلی دارای شرایط فوق نیز می‌شود.</p>	
سوم اجتماعی: ایثارگران	ح) دولت مکلف است به‌منظور حفظ کرامت و منزلت ایثارگران و رزمندگان معسر نسبت به تأمین معیشت و پوشش بیمه‌ای آنان در قالب بودجه فی سنواتی اقدام نماید.	تأمین معیشت و پوشش بیمه‌ای ایثارگران و رزمندگان معسر	دولت
سوم اجتماعی: ایثارگران	خ) دولت نسبت به ساماندهی و برقراری مستمری بسیجیان و رزمندگان معسر دوران دفاع مقدس اعم از بسیجیان تحت فرماندهی سپاه پاسداران، کمیته انقلاب اسلامی و جهاد سازندگی اقدام نماید.	ساماندهی و برقراری مستمری بسیجیان معسر دفاع مقدس	دولت
سوم اجتماعی: ایثارگران	د) سند راهبردی خدمات‌رسانی به رزمندگان توسط ستاد کل نیروهای مسلح با همکاری وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، بنیاد شهید و امور ایثارگران	تهیه سند راهبردی خدمات‌رسانی رزمندگان	ستاد کل نیروهای مسلح با همکاری وزارت دفاع و

فصل	گزاره	مضامین	دستگاه/مخاطب
	و معاونت تهیه و به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.		بنیاد شهید
سوم اجتماعی: ایثارگران	ذ) آزادگانی که به دلیل استفاده از دوبرابر شدن سابقه اسارت زودتر از خدمت سی سال بازنشسته شده‌اند می‌توانند با بازگشت به خدمت، سی سال خدمت خود را تکمیل نموده و سپس با لحاظ سوابق اسارت به بازنشستگی نائل آیند.	بازگشت به خدمت برای بازنشستگان زودرس	
سوم اجتماعی: ایثارگران	ر) وزارت مسکن و شهرسازی موظف است تا پایان برنامه، مسکن جانبازان پنجاه درصد (۵۰٪) و بالاتر، جانبازان بیست و پنج درصد (۲۵٪) تا پنجاه درصد (۵۰٪) را که حداقل دو سال سابقه حضور در جبهه داشته‌اند و همچنین آزادگان و فرزندان شهدا و جانبازان هفتاد درصد (۷۰) و بالاتر فاقد مسکن را در صورتی که قبلاً از زمین با مسکن دولتی استفاده نکرده‌اند تأمین نماید.	اعطای مسکن و زمین به جانبازان پنجاه درصد و بالاتر، جانبازان بیست و پنج تا پنجاه درصد حداقل دو سال سابقه جبهه و فرزندان شهدا و جانبازان هفتاد درصد به بالا	وزارت مسکن و شهرسازی
سوم اجتماعی: ایثارگران	ز) جانبازانی که صورت سانحه و مدارک بالینی ندارند ولی از نظر کمیسیون پزشکی جانبازی آنان مورد تأیید می‌باشد متناسب با میزان جانبازی‌شان تحت پوشش بنیاد شهید قرار می‌گیرند.	تحت پوشش قرارگرفتن جانبازان بدون مدرک در صورت تأیید کمیسیون پزشکی	بنیاد شهید
سوم اجتماعی: ایثارگران	ماده ۴۵- ایثارگران و فرزندان شهدا یکبار از پرداخت مابه‌التفاوت به مدت پانزده سال سنوات بیمه‌ای ناشی از انتقال سوابق بیمه‌ای از یک صندوق بیمه و بازنشستگی به صندوق دیگر بیمه و بازنشستگی که ناشی	معافیت پرداخت مابه‌التفاوت (پانزده سال) ناشی از انتقال سوابق بیمه‌ای	

فصل	گزاره	مضامین	دستگاه/مخاطب
	از تغییر دستگاه استخدامی است معاف‌اند. این مبلغ به‌عنوان مطالبهٔ صندوق منتقل الیه از دولت منظور و توسط دولت پرداخت و تسویه می‌شود.		
<p>فصل چهارم: نظام اداری و مدیریت</p>	<p>مادی ۵۰- الف) هیئت‌وزیران به‌عنوان مرجع تصویب افزایش سالانهٔ ضریب حقوق کارکنان مشمول و غیر مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری (به‌نحوی که درج تفاوت تطبیق موضوع فصل دهم قانون مذکور مانع افزایش نباشد) و تصویب افزایش جداول و امتیازات و میزان فوق‌العاده‌های موضوع فصل دهم قانون مذکور از جمله تسری فوق‌العاده ایثارگری در مورد فرزندان شهدا حداکثر تا پنجاه درصد (۵۰٪) و تعیین عیدی و پاداش شش‌ماهه فقط برای کارکنانی که به تشخیص دستگاه مربوط خدمات برجسته انجام داده‌اند و تعیین موارد و سقف کمک‌های رفاهی مستقیم و غیرمستقیم با رعایت ماده‌ی ۱۲۰ قانون مدیریت خدمات کشوری تعیین می‌گردد. مصوبات هیئت‌وزیران، شورای حقوق و دستمزد و شورای توسعه مدیریت در سقف اعتبارات مصوب مندرج در بودجه‌های سنواتی است.</p>	<p>هیئت‌وزیران به‌عنوان مرجع افزایش فوق‌العاده ایثارگری در مورد فرزندان شهدا حداکثر تا پنجاه درصد (۵۰٪)</p>	
<p>فصل چهارم: نظام</p>	<p>ماده ۶۰- تعیین و اعمال امتیازات شغل و شاغل و فوق‌العاده‌های مربوط به ایثارگران (جانبازان، آزادگان، رزمندگان و فرزندان</p>	<p>تعیین و اعمال و امتیازات شغل و شاغل و فوق‌العاده‌های مربوط به</p>	

فصل	گزاره	مضامین	دستگاه/مخاطب
اداری و مدیریت	شهید و فرزندان جانبازان هفتاد درصد (۷۰) و بالاتر) و اجرای سایر احکام قانون مدیریت خدمات کشوری در مورد آنان باید به‌گونه‌ای صورت گیرد که دریافتی آنان بابت ایثارگری کاهش نداشته و امتیازات قانونی نظیر عدم نیاز به شرکت در آزمون‌های استخدامی و شرط سنی و تحصیلی کماکان اجرا و اعمال گردد.	ایثارگران و برقراری شرایط قبلی آنان	
فصل چهارم: نظام اداری و مدیریت	به‌منظور ساماندهی و کاهش نیروی انسانی و کوچک‌سازی دولت: بند ب ماده ۶۵- هرگونه به‌کارگیری افرادی که در اجرای قوانین و مقررات، بازخرید یا بازنشسته شده یا می‌شوند به‌استثنای مقامات، اعضای هیئت‌علمی، ایثارگران، فرزندان شهدا و فرزندان جانبازان هفتاد درصد (۷۰٪) و بالاتر در دستگاه‌های اجرایی یا دارای ردیف یا هر دستگاهی که به نحوی از انحا از بودجه کل کشور استفاده می‌کند، ممنوع و همچنین هرگونه پرداخت از هر محل و تحت هر عنوان به افراد بازنشسته و بازخرید توسط دستگاه‌های مذکور ممنوع است کلیدی قوانین و مقررات عام مغایر این حکم به‌استثنای ماده ۴۱ قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده ۹۵ قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده ۹۱ قانون استخدام کشوری لغو می‌گردد	استفاده مجدد از ایثارگران، فرزندان شهدا و فرزندان جانبازان هفتاد درصد (۷۰٪) و بالاتر در دستگاه‌های اجرایی در صورت بازنشستگی یا بازخرید	

فصل	گزاره	مضامین	دستگاه/مخاطب
فصل پنجم اقتصادی		(ماده ۱۶۳- بند د) به‌منظور کمک به تدارک ناوگان حمل‌ونقل جاده‌ای بین‌شهری و احداث پایانه‌های مسافری و باری و مجتمع‌های خدمات رفاهی بین‌راهی توسط بخش‌های خصوصی و تعاونی با اولویت تعاونی‌های ایثارگران، از محل منابع داخلی شرکت‌های وابسته به وزارت راه‌و ترابری در قالب وجوه اداره شده پرداخت می‌شود.	

از تحلیل قانون برنامه پنجم چنین بر می‌آید که به‌طور کلی دو هدف در موضوع ایثار و شهادت وجود دارد: هدف اول استمرار توسعه و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت است و دومین هدف حفظ کرامت جامعه ایثارگران کشور که جانبازان، آزادگان و رزمندگان و خانواده شهدا را شامل می‌شود. قانون‌گذار برای تحقق این دو هدف یکسری سیاست‌هایی را تدوین نموده است که در نمودار صفحه بعد نشان داده است.

همان‌طور که ملاحظه می‌شود بیشترین جامعه مخاطب ایثارگران را فرزندان شهدا و جانبازان پنجاه‌درصد و بالاتر پوشش می‌دهند. حال سؤال اینجاست که سایر قشرها با چه سیاست‌هایی حمایت می‌شوند. درست است که قشر فوق از اولویت بیشتری برخوردارند، اما این نباید منجر به غفلت از سایر اقشار ایثارگران گردد. نکته دیگر آن که بیشترین بسته برنامه‌های دولت محوریت اقتصادی بوده است و اصولاً در محور سیاست‌های فرهنگی و تربیتی این اقشار و خانواده‌های آنها برنامه‌ای پیش‌بینی نشده است. همین امر سبب شده است برخی از فرزندان ایثارگران و شهدا تحت تأثیر آسیب‌های اجتماعی قرار بگیرند.

با نگاهی به مواد مرتبط با ایثارگران در قانون مزبور درمی‌یابیم که تعریف واحدی برای جامعه ایثارگران وجود ندارد. برای مثال در ماده ۴۵ فرزندان شهدا جدا از ایثارگران در شمول قانون قرار گرفته‌اند، اما در ماده‌ی ۶۰ در تعیین دامنه شمول ایثارگران، فرزندان شهید، فرزندان جانبازان هفتاد درصد و بالاتر، جزئی از ایثارگران در نظر گرفته شده‌اند که البته این خلاف رویه در بند «ب» ماده ۶۵ نیز به چشم می‌خورد. البته در قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران تعاریفی ذکر شده است، اما به دلیل این که این قانون قبل از تصویب قانون جامع تصویب شده است دچار ایراداتی شده است.

یکی دیگر از آسیب‌ها سازگاری کم این قانون با اسناد بالادستی آن یعنی سیاست‌های کلی ایثار و شهادت و قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران است. دلیل این امر، همان طور که در بالا ذکر شد، تصویب اسناد بالادستی بعد از تصویب قوانین برنامه پنجم توسعه است. نکته دیگری که در این قانون مورد غفلت واقع شده است عدم در نظر گرفتن سیاست‌هایی برای ترویج و توسعه ارزش‌های ایثار و شهادت در بین عموم جامعه و در بین مسئولین نظام است.

تحلیل شکاف بین سیاست‌های کلی ایثار و شهادت و قانون برنامه پنجم توسعه

به‌منظور ترویج و تحکیم فرهنگ پایداری و ایثار و جهاد در کشور و تکریم و پاسداری از حق ایثارگران اعم از شهیدان، جانبازان، آزادگان و رزمندگان و خانواده‌های آنان و سهمی که در عزت، امنیت و اقتدار ملی و نظام اسلامی دارند، سیاست‌های کلی نظام در حوزه ایثار و شهادت در سال ۱۳۸۹ توسط مقام معظم رهبری ابلاغ گردید. همان طور که میدانید این سیاست‌ها سندی بالادستی برای کلیه دستگاه‌ها و قوانین توسعه پنجم‌ساله کشور محسوب می‌شود و کلیه اسناد پایین‌دستی از جمله قانون توسعه باید بر اساس آن تنظیم گردد؛ بنابراین در این بخش قصد داریم بررسی نماییم که چند درصد از سیاست‌های کلی ایثار و شهادت در قانون برنامه پنجم حوزه ایثارگری پوشش داده شده است.

جدول تطبیقی زیر این شکاف و هم‌پوشانی را نشان می‌دهد:

سیاست‌های کلی ایثار و شهادت	قانون برنامه پنجم توسعه
اعتلا، ترویج و تحکیم فرهنگ ایثار، جهاد، شهادت و تفکر بسیجی در جامعه و نهادینه ساختن آن در اندیشه، باور، منش و رفتار مردم و مسئولان و مقابله با عوامل بازدارنده و تضعیف‌کننده‌تر آن.	ماده ۴۴ به اقدامات این حوزه اشاره می‌کند.

سیاست‌های کلی ایثار و شهادت	قانون برنامه پنجم توسعه
تعظیم و تکریم ایثارگران و پاسداری از منزلت و حق عظیم آنان بر مردم و کشور و تبیین نقش برجسته آنان در انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن و دفاع مقدس و امنیت ملی.	ماده ۴۴ به اقدامات این حوزه اشاره می‌کند.
بسترسازی، ایجاد و توسعه ظرفیت‌های لازم در رسانه‌ها به‌ویژه صداوسیما، نظام آموزشی کشور و دستگاه‌های فرهنگی هنری به‌منظور تحقق بندهای یک و دو و ترویج اهداف، آرمان‌ها، وصایا و آثار ایثارگران و ارائه الگوهای جهاد و حماسه و فداکاری و معرفی قهرمانان عرصه جهاد و شهادت به جامعه.	ماده ۷ در خصوص مباحث علمی آن در دانشگاه‌ها بحث می‌شود. بند «ج» ماده ۴۴ به اختصاص بیست درصدی اعتبارات فرهنگی به ترویج فرهنگ ایثار و شهادت اشاره دارد.
حمایت از تولید آثار ارزنده و فرهنگی و هنری در جهت اشاعه فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت در جامعه.	ماده ۱۱ بند «ب» اشاره به راه‌اندازی موزه‌های دفاع مقدس توسط سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی دارد.
تحقیق، شناسایی و ترویج مستمر عوامل تقویت‌کننده فرهنگ جهاد، ایثار و شهادت و مشارکت دستگاه‌ها و ارکان نظام و لایه‌های مختلف اجتماعی در اجرای سیاست‌های مربوط به ایثارگران.	برنامه‌ای برای مشارکت شبکه‌ای فرهنگی در حوزه گر ترویج فرهنگ ایثار و شهادت وجود ندارد.
توانمندسازی فردی و جمعی و اهتمام به پرورش استعدادها و ارتقای سطح علمی، فنی و فرهنگی ایثارگران و فرزندان آنها به‌منظور نقش‌آفرینی فعال و مؤثر در عرصه‌های مختلف و اولویت دادن به استفاده و از ایثارگران در بخش‌های مدیریتی در شرایط مساوی.	بند (ه) ماده ۴۴ اشاره به اعطای بورسیه‌های تحصیلی و بند «و» اشاره به استخدام بیست و پنج درصدی دستگاه از ایثارگران و بند «ز» اشاره به جذب ده درصدی اعضای هیئت علمی از جامعه ایثارگران دارد.
اولویت دادن به ایثارگران در سیاست‌گذاری‌ها، برنامه‌ها، قوانین و آیین‌نامه‌های کشور و نیز در تخصیص و توزیع امکانات و حمایت‌های دولتی و فعالیت‌ها در زمینه‌های اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی کشور به‌تناسب ایثار و جهاد در راه آرمان‌های اسلام و اهداف انقلاب اسلامی.	بند «الف» ماده ۴۴، مواد ۴۵، ۵۰ و ۶۰ تا حدودی این سیاست‌ها را توضیح می‌دهند.
شناخت نیازهای واقعی و ارائه خدمات مؤثر به ایثارگران و خانواده‌های آنان در ابعاد مختلف فرهنگی، علمی، آموزشی،	بند «ی» ماده ۴۴ به تهیه سند راهبردی خدمات‌رسانی رزمندگان و ایثارگران اشاره

سیاست‌های کلی ایثار و شهادت	قانون برنامه پنجم توسعه
اجتماعی، بهداشتی، درمانی بیمه‌ای، معیشتی، اشتغال، مسکن، حقوقی، اداری، رفاهی و استخدامی با حفظ اصول عزتمندی، عدالت و روحیه خوداتکایی و شئون ایثارگری.	دارد.
مناسب‌سازی بناها و مراکز خدمات عمومی، معابر شهری، مراکز اداری تفریحی و ورزشی و وسائط نقلیه عمومی با وضعیت جسمی جانبازان و ناتوانان جسمی و حرکتی، منطبق بر معیارهای مطلوب.	برنامه‌ای دیده نشده است.
توسعه مراکز علمی و پژوهشی و ارتقای ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها و فناوری‌ها و اهتمام به تأمین تجهیزات و آموزش‌ها و مراقبت‌های لازم برای پیشگیری، درمان و کاهش آسیب‌های فردی و جمعی، ناشی از جنگ و تهدیدات.	بند «ب»، «م»، «ح» ماده ۴۴ اشاره به پوشش بیمه‌ای این حوزه دارد.
حمایت قضایی از ایثارگران و خانواده آنها و صیانت و حفاظت از حریم ایثارگری، با ایجاد سازوکارهای مناسب توسط قوه قضائیه.	برنامه‌ای دیده نشده است.
حفظ و ترویج آثار، ارزش‌ها، حماسه‌ها و تجارب انقلاب اسلامی و دفاع مقدس با ایجاد، توسعه و نگهداری موزه‌ها، یادمان‌ها، نمادها و نشان‌های جهاد، مقاومت و ایثار و پاسداشت قداست و منزلت تربت پاک شهیدان و ساماندهی و نگهداری مناسب آنها به صورت مراکز فرهنگی.	بند «ب» ماده ۱۱ اشاره به راه‌اندازی موزه‌های تخصصی دفاع مقدس توسط سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی دارد.

باتوجه به جدول تطبیقی فوق می‌توان نکات زیر را در تحلیل شکاف بیان نمود:

- نکته اول آن که برای برخی از بندهای سیاست‌های کلی ایثار و شهادت یعنی بندهای ۵، ۹ و ۱۱ برنامه‌ای در قانون برنامه طراحی و تدوین نشده است.
- هم چنین برای برخی نکات مورد اشاره در سیاست‌ها نیز برنامه‌ای پیش‌بینی و تدوین نشده است که به شرح زیر است:
- در خصوص نهادینه ساختن ایثار و شهادت در اندیشه مردم و مسئولان کشور، مورد اشاره در بند نخست سیاست‌ها، برنامه‌ای طراحی نشده است.

- در بند سوم در خصوص استفاده از ظرفیت صداوسیما برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت برنامه‌های تدوین نشده است.
- در خصوص اولویت دادن به استفاده از ایثارگران در بخش‌های مدیریتی مورد اشاره بند ششم ابلاغی در برنامه پنجم توسعه وجود ندارد.
- در خصوص توسعه مراکز علمی و راه‌اندازی دوره‌های آموزش‌های درمانی و پیشگیری ایثارگران برنامه‌ای در بند ۱۰ سیاست‌ها، برنامه‌ای طراحی نشده است.

اهم مسائل و چالش‌های موجود در جامعه ایثارگری از منظر اجرای قانون

از منظر سیاست‌گذاری، تصمیمات و سیاست‌های اجرایی زمانی مناسب‌اند که پیامدهای مثبتی را برای جامعه هدف خود به دنبال داشته باشند. همان‌طور که در مطالب گذشته ملاحظه کردید قوانین و مقررات زیادی برای خدمت‌رسانی بهتر به ایثارگران وجود دارد. اما این سیاست‌ها و قوانین حوزه ایثارگری تاکنون نتوانسته است موجبات رضایتمندی صددرصدی را برای جامعه ایثارگری به دنبال داشته باشد؛ بنابراین در این بخش به مسائل و چالش‌هایی پرداخته می‌شود که از منظر ایثارگران وجود دارد:

-یکسان‌سازی در پرداخت صددرصدی شهریه دانشگاه‌های غیردولتی: در حال حاضر در پرداخت

شهریه افراد یکسان عمل می‌شود. در نظر نگرفتن حق واقعی جامعه ایثارگری و به تناسب آن ارائه خدمت آموزشی در این زمینه موجبات نارضایتی برخی‌ها را فراهم نموده است.

-پرداخت مستمری به همسران عقدی: هم اکنون همسران شهدایی که در زمان شهادت عقد بوده‌اند

ماهیهان مستمری دریافت می‌کنند ولو اینکه بعد از آن به امر ازدواج مبادرت ورزیده باشند؛ بنابراین این سیاست باتوجه به کمبود بودجه بنیاد شهید ضروری به نظر نمی‌رسد مگر در مورد همسرانی که ازدواج نکرده باشند.

-کاهش سهمیه پذیرش دانشجویان در دانشگاه‌ها: متأسفانه هر سال شاهدیم که سهمیه پذیرش کنکور

ایثارگری در مقایسه با گذشته کمتر می‌شود. این امر موجبات نارضایتی جامعه ایثارگران را به وجود آورده است.

-تعلق نگرفتن خدمات آموزشی مقطع ابتدایی و متوسطه به فرزندان جانبازان ۲۵ تا ۴۹ درصد:

این که بسیاری از خدمات آموزشی برای جانبازان پنجاه درصد به بالاست، و برای کم تر از آن

هیچ‌گونه تمهیدی اندیشیده نشده است از مشکلات و ضعف‌های جدی این امر است. در حال حاضر کلیه محور مدارس شاهد فقط به فرزندان جانبازان پنجاه درصد به بالا تعلق می‌گیرد، حال آن که با غیر آن مثل افراد عادی برخورد می‌شود.

- **ابهام داشتن متولی جانبازان شاغل و بازنشسته سازمان‌ها:** در سال ۹۰ تصویب شد که متولی هزینه‌های درمانی مربوط به جانبازان شاغل و بازنشسته سازمانی است که افراد در آن کار می‌کنند. اما این قانون به دلیل ابلاغ نشدن صحیح به دستگاه‌ها اجرا نشد و بعد از گذشت یک سال دستگاه‌ها آن را پذیرفتند و عملاً ایثارگران یک سال در سردرگمی به سر می‌بردند. اما متأسفانه دوباره در سال ۹۳ متولی امر به بنیاد شهید واگذار گردید. اما تاکنون بنیاد شهید به دلیل کمبود بودجه زیر بار مسئولیت آن نرفته است و بازهم ایثارگران در ابهام زیادی به سر می‌برند.

- **پرداخت نکردن کامل هزینه داروهای خارجی:** یکی دیگر از مشکلات ایثارگران هزینه‌های داروهای خارجی است که متأسفانه بخش عمده‌ای از آن را قبول نمی‌کنند و عملاً هزینه سنگین آن را ایثارگران پرداخت می‌کنند، در صورتی که در قانون برنامه پنجم توسعه هزینه‌های درمانی صد درصد رایگان ابلاغ شده است.

- **نبود سازوکارهای حمایتی برای اشتغال آزاد ایثارگران:** یکی دیگر از مسائل اساسی است که تصمیم‌گیرندگان اصلی باید برای آن تمهیداتی در نظر بگیرند.

- **افزایش نیافتن سهمیه استخدامی در کشور و بالتبع تأثیر در نرخ بیکاری در جامعه ایثارگران:** در قانون برنامه توسعه آمده است حداقل ۲۵ درصد ظرفیت استخدامی از جامعه ایثارگران باشد. اما در شرایطی که فضای اشتغال و کسب‌وکار در جامعه با بحران روبه‌روست، این قانون نمی‌تواند مشکل اشتغال جامعه ایثارگری را حل نمایند، بلکه مسئولان امر باید چاره دیگری بیندیشند.

تجزیه و تحلیل اطلاعات

باتوجه به بررسی و احصای آسیب‌های قانون برنامه پنجم توسعه در حوزه ایثار و شهادت از سه منظر نقص قانون، شکاف قانون با سیاست‌های کلی و اجرای قانون، می‌توان هر کدام از این آسیب‌ها را باتوجه به معیارهایی از قبیل هم‌راستایی آسیب با سیاست‌های کلی برنامه ششم، رضایتمندی جامعه و ایثارگری و فوریت و ضرورت اصلاح، رتبه‌بندی و اولویت‌بندی نمود. برای

این کار، همان‌طور که اشاره شد، از روش تاپسیس استفاده کرده‌ایم. در این روش گزینه‌های ماتریس را آسیب‌ها تشکیل می‌دهند که به‌طور خلاصه عبارت‌اند از:

- A1: شمولیت نداشتن خدمات به ایثارگرانی که از فرزندان شهدا و جانبازان بالای پنجاه درصد نیستند
- A2: توجه نداشتن به سیاست‌های فرهنگی و تربیتی ایثارگران
- A3: نبود تعریف واحد برای جامعه ایثارگران
- A4: سازگاری کم با اسناد بالادستی از قبیل سیاست‌های کلی ایثار و شهادت و قانون جامع خدمات‌رسانی به ایثارگران
- A5: در نظر نگرفتن سیاست‌هایی برای ترویج و توسعه ارزش‌های ایثار و شهادت در بین عموم جامعه
- A6: بهره‌گیری کم از ظرفیت صداوسیما در خصوص ترویج فرهنگ ایثار و شهادت
- A7: توجه کم به اولویت دادن در استفاده از ایثارگران در بخش‌های مدیریتی
- A8: عدم توسعه مراکز علمی و راه‌اندازی دوره‌های آموزش‌های درمانی و پیشگیری ایثارگران
- A9: یکسان‌سازی در پرداخت صددرصدی شهریه دانشگاه‌های غیردولتی
- A10: پرداخت مستمری به همسران عقدی علی‌رغم وجود کسری بودجه
- A11: کاهش سهمیه و پذیرش دانشجو در دانشگاه‌ها
- A12: ابهام متولی جانبازان شاغل و بازنشسته سازمان‌ها
- A13: پرداخت ناقص هزینه داروهای خارجی
- A14: افزایش نیافتن سهمیه استخدامی کشور و بالتبع تأثیر در نرخ بیکاری در جامعه ایثارگران و معیارهای ماتریس عبارت‌اند از:

C1: هم‌راستایی آسیب با سیاست‌های کلی برنامه ششم

C2: رضایتمندی جامعه ایثارگری

C3: فوریت و ضرورت اصلاح

بدین ترتیب، با ترکیب گزینه‌ها و معیارهای ماتریس تصمیم تشکیل می‌شود که آسیب‌های احصا شده در سطر و معیارها در ستون ماتریس قرار می‌گیرند. در این ماتریس هرکدام از گزینه‌ها بر اساس معیارهای سه‌گانه، توسط خبرگان امتیازبندی شده و سپس برای نرمال‌سازی مقادیر از روش برداری استفاده می‌شود که ماتریس نرمال‌سازی شده حاصل از امتیازدهی خبرگان به‌صورت زیر است:

شماره آسیب	هم‌راستایی آسیب با سیاست‌های کلی برنامه ششم	رضایتمندی جامعهٔ ایثارگری	فوریت و ضرورت اصلاح
۱	۰,۳۴	۰,۲۳	۰,۳۳
۲	۰,۲۱	۰,۳۱	۰,۲۲
۳	۰,۳۴	۰,۲۳	۰,۰۷
۴	۰,۳۰	۰,۱۵	۰,۲۲
۵	۰,۲۱	۰,۲۳	۰,۳۰
۶	۰,۳۰	۰,۲۳	۰,۱۸
۷	۰,۲۱	۰,۳۱	۰,۳۰
۸	۰,۲۵	۰,۲۳	۰,۲۲
۹	۰,۱۷	۰,۳۱	۰,۲۳
۱۰	۰,۲۱	۰,۳۹	۰,۳۰
۱۱	۰,۳۰	۰,۱۵	۰,۳۰
۱۲	۰,۳۰	۰,۳۱	۰,۳۰
۱۳	۰,۳۰	۰,۲۳	۰,۲۶
۱۴	۰,۲۵	۰,۳۱	۰,۳۰

در مرحله بعد وزن هریک از معیارهای سه‌گانه محاسبه و بر اساس این اوزان، ماتریس نرمال موزون تشکیل شد:

معیار	هم‌راستایی آسیب با سیاست‌های کلی برنامه ششم	رضایتمندی جامعهٔ ایثارگری	فوریت و ضرورت اصلاح
وزن	۰,۳۸	۰,۳	۰,۳۲

شماره آسیب	هم‌راستایی آسیب با سیاست‌های کلی برنامه ششم	رضایتمندی جامعهٔ ایثارگری	فوریت و ضرورت اصلاح
۵	۰,۰۸	۰,۰۷	۰,۰۹
۶	۰,۱۱	۰,۰۷	۰,۰۶
۷	۰,۰۸	۰,۰۹	۰,۰۹
۸	۰,۱۰	۰,۰۷	۰,۰۷
۹	۰,۰۶	۰,۰۹	۰,۱۱
۱۰	۰,۰۸	۰,۰۱۲	۰,۰۹
۱۱	۰,۱۱	۰,۰۵	۰,۰۹

شماره آسیب	هم‌راستایی آسیب با سیاست‌های کلی برنامه ششم	رضایتمندی جامعه ایتارگری	فوریت و ضرورت اصلاح
۱۲	۰,۱۱	۰,۰۹	۰,۰۹
۱۳	۰,۱۱	۰,۰۷	۰,۰۸
۱۴	۰,۱۰	۰,۰۹	۰,۰۹

گام‌های بعدی الگوریتم روش تاپسیس به شرح زیر است:

مرحله ۳: تعیین راه‌حل ایدئال مثبت و راه‌حل ایدئال منفی

0.11	0.12	0.13	Max
0.02	0.05	0.06	Min

مرحله ۴: به‌دست‌آوردن میزان فاصله هر گزینه تا ایدئال‌های مثبت و منفی

di-	di+	ID
۰,۱۱	۰,۰۵	۱
۰,۰۷	۰,۰۶	۲
۰,۰۷	۰,۰۹	۳
۰,۰۷	۰,۰۸	۴
۰,۰۸	۰,۰۷	۵
۰,۰۶	۰,۰۷	۶
۰,۰۹	۰,۰۵	۷
۰,۰۶	۰,۰۷	۸
۰,۰۹	۰,۰۷	۹
۰,۱۰	۰,۰۵	۱۰
۰,۰۹	۰,۰۷	۱۱
۰,۱۰	۰,۰۳	۱۲
۰,۰۸	۰,۰۵	۱۳
۰,۰۹	۰,۰۴	۱۴

مرحله ۵: تعیین نزدیکی نسبی (CL) یک گزینه به راه‌حل ایدئال

رتبه	CL	آسیب	ID
۲	۰,۷۰	شمولیت نداشتن خدمات به ایثارگرانی که از فرزندان شهدا و جانبازان بالای پنجاه درصد نیستند	۱
۱۰	۰,۵۲	توجه نداشتن به سیاست‌های فرهنگی و تربیتی ایثارگران	۲
۱۴	۰,۴۲	نبود تعریف واحد برای جامعه ایثارگران	۳
۱۳	۰,۴۶	سازگاری کم با اسناد بالادستی از قبیل سیاست‌های کلی ایثار و شهادت و قانون جامعه خدمات‌رسانی به ایثارگران	۴
۹	۰,۵۳	عدم در نظر گرفتن سیاست‌هایی برای ترویج و توسعه ارزش‌های ایثار و شهادت در بین عموم جامعه	۵
۱۱	۰,۴۸۵	استفاده کم از ظرفیت صداوسیما در خصوص ترویج فرهنگ ایثار و شهادت	۶
۵	۰,۶۱	توجه کم به اولویت دادن در استفاده از ایثارگران در بخش‌های مدیریتی	۷
۱۲	۰,۴۸۱	عدم توسعه و مراکز علمی و راه‌اندازی دوره‌های آموزش‌های درمانی و پیشگیری ایثارگران	۸
۷	۰,۵۸	یکسان‌سازی در پرداخت صددرصدی شهریه دانشگاه‌های غیردولتی	۹
۴	۰,۶۷	پرداخت مستمری به همسران عقدی علی‌رغم وجود کسری بودجه	۱۰
۸	۰,۵۴	کاهش سهمیه پذیرش دانشجویان در دانشگاه‌ها	۱۱
۱	۰,۷۶	ابهام متولی جانبازان شاغل و بازنشسته سازمان‌ها	۱۲
۶	۰,۵۹	پرداخت ناقص هزینه داروهای خارجی	۱۳
۳	۰,۶۹	افزایش نیافتن سهمیه استخدامی کشور و بالتبع تأثیر در نرخ بیکاری جامعه ایثارگران	۱۴

جمع‌بندی و پیشنهادها

در این مقاله به بررسی و تحلیل اسناد بالادستی جامعه ایثارگران به‌ویژه قانون برنامه پنجم توسعه پرداخته شد. بدین منظور ابتدا به بررسی مفاد قانون برنامه پنجم توسعه و ارائه آسیب‌های مختلف پرداختیم و سپس در گام بعدی با تطبیق آن با سیاست‌های کلی ایثار و شهادت یک سری شکاف‌هایی تبیین شد. هم‌چنین به مسائل و موضوعاتی که در اجرا در جامعه ایثارگری وجود دارد اشاره شد و در پایان نیز تمامی آسیب‌های احصا شده با استفاده از روش تاپسیس اولویت‌بندی گردید. منطبق با جمع‌بندی آنها می‌توان آسیب‌های قوانین ایثارگری در قانون برنامه پنجم توسعه را جمع‌بندی کرد اما شناخت آسیب‌ها زمانی مفید واقع می‌شود که بتوان آنها را در برنامه ششم توسعه کشور مرتفع کنیم. بدین منظور محققان بر آن شدند که یک سری پیشنهادهایی مرتبط با قانون برنامه ششم توسعه کشور ارائه دهند. پیشنهادها در دودسته قرار می‌گیرد. یکسری از پیشنهادها مرتبط است

- با فرایند تدوین سند برنامه و دستة دیگر به مفاد سند برنامه در حوزه ایتار و شهادت:
- اولین سیاست آن است که قوت‌های سند برنامه پنجم حفظ و تقویت گردد و ضعف‌های آن در قانون برنامه ششم مرتفع شود.
  - قبل از تدوین سند برنامه نظرسنجی از جامعه ایتارگران به منظور احصای نیازسنجی و نظام مسائل اساسی آنها احصا شود.
  - جهت تدوین سند برنامه ششم توسعه کشور در حوزه ایتارگری، کلیه اسناد بالادستی از جمله قانون اساسی، سیاست‌های کلی ایتار و شهادت و قانون جامع خدمات‌رسانی و نقدهای آنها در قانون جدید دیده شود. تشکیل کارگروه حقوقی در این زمینه در بنیاد شهید ضروری به نظر می‌رسد.
  - برای جامعه ایتارگران زیر ۲۵ درصد نیز سیاست‌های حمایتی اتخاذ شود.
  - هم چنین قوانین حمایتی برای جانبازان پنجاه‌درصدی و آزادگان و فرزندان شهدا به جانبازان بالای ۲۵ درصد نیز تسری یابد.
  - به‌طورکلی می‌توان پیشنهاد داد که نظام حقوقی عدالت‌محوری برای جامعه ایتارگران تدوین شود که حقوق ثابت و حقوق متغیر هر یک از طبقات جامعه ایتارگری در آن مشخص شود.
  - متولی خدمات درمانی ایتارگران به‌صورت شفاف مشخص شود.
  - در قانون مشخص شود که صددرصد هزینه‌های داروهای خارجی توسط متولی امر پرداخت می‌شود.
  - به مسائل آموزشی جامعه ایتارگران در مقطع ابتدایی و متوسطه توجه بیشتری شود.
  - در قانون برای ایتارگران با مشاغل آزاد تسهیلات حمایتی پیش‌بینی شود. (ایجاد عدالت رویه‌ای)
  - برای اشتغال جامعه ایتارگران به‌غیراز استخدام‌های دولتی تمهیدات دیگری پیش‌بینی شود.
  - تمهیدات لازم برای رصد، برنامه‌ریزی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی تربیتی و ورزشی جامعه ایتارگران در قانون جدید پیش‌بینی شود.
  - جهت تدوین و ترویج فرهنگ ایتار و شهادت در بین مردم و کارگزاران جامعه با تأکید بر رسانه‌های صوتی تصویری (صداوسیما) سیاست‌هایی پیش‌بینی شود.
  - در قانون مقرر شود که مراکز آموزشی درمانی متناسب با نیاز جامعه ایتارگری تأسیس و راه‌اندازی شود.

کتابنامه

- بنیاد شهید انقلاب اسلامی، (۱۳۸۶). عطر شهادت، تهران: نشر شاهد.
- حبیبی، آرش، ایزدیار، صدیقه، سرافرازی، اعظم (۱۳۹۳). تصمیم‌گیری چند معیاره فازی؛ تهران: انتشارات کتیبه گیل.
- خمینی، روح الله (۱۳۷۰). صحیفه نور، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۷۷). لغت نامه، تهران: دانشگاه تهران.
- کریمی افشار، اعظم (۱۳۸۹). «راه‌های حفظ و انتقال فرهنگ ایثار و شهادت به نسل آینده»، پرتال جامع علوم انسانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- عمید، حسن (۱۳۸۹). فرهنگ فارسی، تهران: رشد.
- ماکویی، سویل، عباسی کسبی، دنیا (۱۳۹۰). «ایثار و شهادت در فرهنگ مردم ایران»، فصلنامه فرهنگ مردم ایران، شماره ۲۷، ۱۸۶-۱۷۳.
- سیاست‌های کلی ایثار و شهادت ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری.
- قانون جامع خدمات‌رسانی ایثارگران - مصوب ۱۳۸۵/۶/۵ مجلس شورای اسلامی (تاریخ تأیید مجمع تشخیص مصلحت نظام ۱۳۹۱/۱۰/۲)، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، شماره ۱۹۸۲۱، ویژه نامه شماره ۵۵۸، تاریخ انتشار.
- قانون برنامه دوم توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، شماره ۱۴۵۱۵، تاریخ انتشار: ۱۳۷۳/۱۰/۸.
- قانون برنامه سوم توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۷۹/۱/۱۷، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، شماره ۱۶۰۷۰، تاریخ انتشار: ۱۳۷۹/۲/۱۱.
- قانون برنامه چهارم توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، شماره ۱۷۳۷۵، تاریخ انتشار: ۱۳۸۳/۷/۲۹.
- قانون برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱۵، روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران، شماره ۱۷۳۷۵، تاریخ انتشار: ۱۳۸۳/۷/۲۹.
- قوانین بودجه سال‌های ۹۰ تا ۹۳ کل کشور.
- Boyatzis, R.E., (1998). Transforming qualitative information: thematic analysis and code development, Sage.
- Braun, Virginia & Clarke, Victoria; (2006). "Using thematic analysis in psychology". Qualitative Research in Psychology. Vol 3, pp. 77-101.